

10 gode råd – spor

(publisert i canis nr 6/08)

Tor Paulsen jobber som politi. Han begynte på politiskolen i 1984 og det var gjennom valg av yrke han ble “bitt av” hundebasillen. Som politiaspirant i Trondheim ble han “misbrukt” som figurant av hundegutta, og bestemte seg tidlig for at han skulle skaffe seg en schæfer så fort som mulig.

Hans første hund, Bjørnulvs Fabian, ble godkjent som patruljehund i politiet høsten 1990. Han ble veldig fascinert av hundens fantastiske luktesans og har brukt mye tid på å utforske sporarbeidet siden han gikk sine første spor.

I januar 2000 sluttet Tor i hundetjenesten og etter dette ble yrket en heltidshobby. Nå instruerer han i spor, samtidig som han driver oppdrett på schæfer.

Etter milevis med spor bak seg, kan det nok være lurt å snappe opp noen av Tors gode råd for å få en god sporhund!

1. Før du går det første sporet med hunden din, kan det være smart å ha gjort noen forberedelser.

- a) Mål: Det er en vesentlig forskjell på om du skal plukke poeng i en IPO konkurranse eller om du skal ha en tjenestehund som bør beherske alle underlag, beferdet område og spor som er 10 kilometer. Sørg for å ha målet klart før du starter treningen, og del gjerne opp i delmål. Målet ditt bør styre valg av innlæringsvei og veien videre.
- b) Søksutvikling/Miljøtrening: Start med søksutvikling og miljøtrening tidlig. Det første hunden slutter å bruke når den blir forstyrret av miljø er gjerne nesen. Nøkkelen her er variasjon. På unge hunder bruker jeg både godbiter og baller. Jeg driver søksutvikling både innendørs og utendørs. For eksempel strør jeg bitte små godbiter på asfalterte plasser eller i terrenget som hunden søker etter fritt. Jeg bruker også å gjemme tennisballer i tilgjengelige lokaler. Jeg starter enkelt og legger på mer og mer miljø etter hvert som jeg ser hunden utvikler seg.
- c) Forsterker: Jeg bruker mye tid på å utvikle hundens forhold til en forsterker. Som belønning i enden av sporet foretrekker jeg kong eller

ball med snor. Jeg begynner med sporinnlæring først når jeg har en forsterker som **betyr** noe.

2. Sporinnlæring krever planlegging og rammevilkår.

- a) Planlegging: Erfaring viser at mange sporøker bærer preg av lite planlegging i forkant. Da blir treningsøkten i beste fall vedlikeholdstrening og ikke kvalitets trening. Ha en plan og et mål med treningsøkten. Etter økten er det viktig å evaluere og legge en ny plan for neste treningsøkt.
- b) Rammevilkår: Med det mener jeg at forholdene skal legges til rette slik at sjansen for å lykkes med dagens trening er stor. I forhold til nyinnlæring av spor vil jeg for eksempel ha ubeferdet område, lav vegetasjon, lite busker/trær og stabil liten vind.

3. Del opp sporet i momenter

Jeg pleier å dele sporet opp i momenter, og det bærer også treningen min preg av. Jeg deler sporet opp i følgende hovedmomenter: start – spor og slutt. Fordelene med å dele opp i momenter er i hovedsak at det er lettere å ha kontroll på at du belønner riktig atferd. I tillegg blir treningen mer variert og morsommere for hunden, som igjen fører til bedre resultat.

4. Tren sporoppsøk

Målet må være at hunden på kortest mulig strekning, etter å ha funnet spor, identifiserer sporlegger og retningsbestemmer sporet. Jeg pleier å si at ett eller to fotavtrykk bør være nok.... Hunden skal starte oppsøket ved førerens tær og rett frem konsentrert og intensiv til den treffer på sporet.

Sporstarten består av følgende momenter; finne spor, identifisere sporlegger og retningsbestemme sporet. Starten er utrolig viktig. Når jeg trener, starter jeg alltid med et sporoppsøk 90 grader på sporet, om så bare 30 cm ifra sporet. Da må hunden alltid retningsbestemme sporet.

Tips: Tren momentet sporoppsøk. Belønn etter få meter (varier). Bruk små gjenstander hvis hunden din har fått et forhold til gjenstander. Bruk tre gjenstander etter hverandre så du er sikker på at hunden får en belønning. Start 90 grader på sporet med svak vind i ryggen. Start nærme sporet de første gangene, ca 0,5 meter, deretter varier. Det vil si 0,5 meter, 1 meter, 0,3 meter, 2 meter, 3 meter, 0,5 meter, 5 meter osv....Hvis hunden ikke har innarbeidet et

forhold til små gjenstander, kan du bruke for eksempel tennisballer. Sørg for å grave ned ballene slik at det blir minst mulig fært.

5. Prioriter lengde på sporet kontra alder.

Mine hunder skal gå 2 kilometer spor før jeg legger inn en eneste gjenstand. Jeg er av den oppfatning at det gir bedre flyt, utholdenhet og forståelse av hva spor dreier seg om. Jeg bygger opp sporet på følgende måte: 50 meter, 20 meter, 100 meter, 50 meter, 200 meter, 30 meter, 300 meter osv... Da slipper jeg at hunden stopper opp etter 50 meter å lur på hvor det ble av gjenstanden, eller at hunden ”setter” seg i sporet (les avhengig) etter at den har funnet den første gjenstanden. Jeg har mange ganger sett ”usikre” hunder i søket før de har funnet den første gjenstanden, og i et praktisk søk blir dette uholdbart i og med at ofte er gjenstander fraværende i praktiske søk.

Belønning blir et veldig sentralt tema hvis man skal bygge opp sporet på den måten som jeg skisserer ovenfor. Først og fremst, finn en forsterker som passer din hund. Analyserer hunden din og finn ut hva som driver den. Er det jakt eller kamp, eller begge deler? Sørg for å stoppe leken i tide, og sørg for at det siste hunden husker før den sitter i bilen, er hvor fantastisk morsomt det var i skogen i enden av sporet! (Ikke at den rullet seg i gjørma...) Hvis du belønner med jakt, la gjenstanden bevege seg vekk fra hunden. Jeg har sjelden sett et byttedyr hoppet inn i munnen på hunden frivillig, men jeg har sett noen tennisballer blitt ”trødd” inn i hundegapet, mens hundefører rister ballen og hyler begeistret. Godt ment, men....er det belønning?

Etter hvert er det på tide å legge alder på sporene. Selv om den observante leser har fått med seg at etter hvert som lengden økes på sporene, så blir også sporene eldre. Da må man tenke alder. Jeg tenker alder når jeg ser at hunden har god forståelse av hva sporøvelsen innebærer. Alder er kun snakk om tilvenning og erfaring. Her er det også viktig med variasjon. Jeg jobber på følgende måte: 20 min – 45 min – 15 min – 1 time – 35 min – 90 min osv...

6. Lag oppgaver som stiller krav til nesebruk.

Da er det sikkert noen (mange) som tenker at dette må jo gå veldig fort og over stakk og stein. Ja i en overgangsperiode så blir det mye kraft i bena og mindre kraft i nesen. Da er det på tide å lage oppgaver som stiller krav til nesebruk. På dette tidspunkt har jeg forhåpentligvis en hund som vil finne slutten, og da er det heller ikke noe problem å lage oppgaver på et nivå som stiller krav til hundens nese. Hunder er forutinntatte og styres av minnesbilder. Kunsten er å få hunden til å ikke sjanse på at sporet går rett frem. Hunden må erfare at i sporet kan det skje mye, så det er best å følge med i timen!

Jeg har god erfaring med å gå serpentiner spor i medvind for å få overført kraften fra bena til nesene. Når man går ut serpentiner er det viktig å tenke på avstand mellom svingene slik at hunden ikke slår over, hvis vinden snur. Ca 50 meter mellom svingene pleier å gå bra. For øvrig er det viktig at sporet er i stadig bevegelse slik at det ikke blir noen transport strekninger, men at hunden må konsentrere seg.

7. Kryss aldri rett over sti, gangvei eller annet underlagsskifte.

Jeg instruerer mine sporleggere i hvordan jeg ønsker at sporet mitt skal se ut. En hovedregel gjelder alltid: Kryss aldri rett over sti, gangvei eller annet underlagsskifte. Gå alltid på stien et stykke før du eventuelt vinkler ut av stien. Da unngår du at hunden erfarer at det er bare å gape og løpe over det vanskelige underlaget, og finne sporet på andre siden. Belønn på det vanskelige underlaget.

8. Legg gjenstander godt skjult.

Innlæringsmessig velger jeg alltid å legge gjenstander og sluttgjenstanden skjult. Jeg ønsker at hunden skal lære seg å bruke nesa helt frem til gjenstanden, samtidig som hunden får et større fokus ned i bakken. Etter hvert når hunden har opparbeidet seg større sporforståelse, varierer jeg både størrelse og gjemmesteder.

9. Få opp gjenstandsinteressen.

Parallelt med å gå spor, arbeider jeg med interesse for gjenstander. Når jeg begynner å presentere nye gjenstander bruker jeg gjerne litt større gjenstander i starten, men som er egnet til å klippe mindre. En gummislange er ideell. Den kan i starten være av en viss størrelse, og da binder jeg et snøre i den slik at jeg får spilt på hundens jakt/kamp. De fleste hundene synes at en slik slange er god å bite i. Etter hvert som hunden synes at slangen er morsom, klipper jeg den i mindre og mindre biter. Jeg leker og kaster gjenstanden slik at den forsvinner i for eksempel høyt lyng. Jeg presenterer alle typer gjenstander, men når jeg legger dem i sporet, bruker jeg innlæringsmessig veldig små gjenstander. Jeg ønsker at hunden skal lære seg å jobbe på små fertbilder. Jeg legger 3 små gjenstander etter hverandre. Avstanden fra første til tredje jeg kan være fra ti til femten meter. Jeg er fornøyd hvis hunden plukker en gjenstand. Plukker hunden to gjenstander er jeg kjempefornøyd, og forhåpentligvis er effekten at hunden lærer at det lønner seg å starte rolig og konsentrert etter første gjenstanden.

Jobber jeg på hardt underlag må det brukes gjenstander som ikke synes. Flate gjenstander med samme farge som underlaget er å foretrekke. På asfalt bruker

jeg tapebiter, og jeg belønner med ball på innsug eventuelt i forskjellige stadier i markeringen (jeg har liggmarkering på egen hund).

10. Tips til slutt.

- Ikke la sporet se ut som et langt feltsøk (noen har så stort fokus på poeng at de legger så mange gjenstander at hunden blir ”mettet”).
- Bygg stein for stein, det er viktig å ha en plattform å lande på.
- Ikke vær redd for å tøyde strikken, men da må plattformen være i orden. Med det mener jeg at det er lov til å forsøke å legge oppgaver som går litt over det hunden har kapasitet til. Det er ikke noe problem så lenge du som hundefører ikke gjør noe nummer ut av det hvis hunden ikke mestrer oppgaven.
- Etter å ha tøyd strikken, sørg alltid for å fylle på ”tanken” til hunden ved å gi den en oppgave den mestrer.
- Legg alltid ut to spor når du trener, det andre går som regel bedre en det første (Du trenger jo ikke gå det andre hvis du er fornøyd med det første!).

Det skal belønnes skikkelig, og det er ditt ansvar som hundefører å se at hunden har det bra. Ikke belast hunden i belønningsfasene. Hvis du har truffet hunden ”hjemme” med belønningen, bør det synes på hunden allerede på neste spor.

Da har jeg så vidt ”touchet” innom sporkapitlene, men jeg har ingen fasit. Det finnes mange måter å trene spor på, og det viktige er å bruke det som passer for deg og din hund.

Lykke til!

Tor Paulsen